

ENVIRONMENTAL ECONOMICS AND MODERN ENVIRONMENTAL ISSUES

**Голікова О. С., PhD (економіка),
науковий співробітник**
*Інститут проблем ринку
та економіко-екологічних досліджень
Національної академії наук України,
м. Одеса, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-158-9-15>

АКТУАЛІЗАЦІЯ ДОЗВІЛЬНОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ДОМІНАНТ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ¹

Сучасні тенденції щодо цифровізації сектору надання державних послуг вимагають оптимізувати громіздкий та розрізнений банк даних щодо використання природних рекреаційних ресурсів. Обмежений доступ до необхідної інформації, втрата часу на підготовку необхідних запитів та інформаційних обґрунтувань для адміністраторів відповідних Центрів, залучення людських ресурсів для зведення отриманої інформації про стан родовищ природних ресурсів та темпів природокористування, значно ускладнюють процес створення визначення пріоритетів певних територій, зокрема рекреаційних. Таким інструментом актуалізації дозвільної системи в контексті нормативно-правового забезпечення та регуляторної політики пропонується програмне забезпечення на основі ГІС-систем, що містять

¹ Підготовлено в межах НДР «Домінанти інвестиційно-інноваційної політики природокористування національної економіки» (КПКВК 6541230 «Підтримка пріоритетних для держави наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок Відділення економіки НАН України», РК №0120U100160).

інформацію дозвільних та ліцензійних документів щодо використання природних ресурсів, в т.ч. корисних копалин, лікувальних (бальнеологічних, водних, кліматичних тощо) ресурсів, для рекреаційно-туристичної сфери. Основною ідеєю такого інформаційного продукту є інтерактивна кадастрова карта взаємовпливу суб'єктів господарювання та джерел природних ресурсів (зокрема рекреаційних та лікувальних), яка є зручним інструментом для визначення ефективності подальшого використання природних ресурсів та ступеню впливу на них для осіб, що приймають управлінські рішення, та громадськості.

Це питання неодноразово піднімалось в різних аспектах природокористування в науковій літературі. Авторами [1] визначено, що основним завданням держави залишається моніторинг (кадастри перспективних природних рекреаційних ресурсів, територій курортів, природних лікувальних ресурсів тощо), державний нагляд та відповідальність щодо управлінських рішень органів місцевого самоврядування стосовно використання рекреаційних земель, зокрема ведення дозвільної та ліцензійної діяльності. У роботі [2] розкриваються особливості системи надання дозволів у природокористуванні в контексті сучасного стану інформаційних технологій та діджиталізації.

Для формування ефективної дозвільної системи в рекреаційному природокористуванні було б доцільно звести в єдину систему відповідну інформацію щодо використання природних рекреаційних ресурсів суб'єктами природокористування, зокрема, мати «історію природокористування», що фіксується в спеціальному реєстрі. Це пов'язано з необхідністю проводити контроль за його використанням і здійснювати заходи щодо штрафних санкцій, анулювання дозволу у випадку невиконання його умов. «Історія суб'єкту природокористування» стане зручним інструментом при повторному одержанні дозволу, в зв'язку з тим, що буде містити показники попереднього періоду, динаміку використання природного рекреаційного ресурсу, його первинну оцінку тощо, і орган, що видає дозвіл, матиме змогу

проаналізувати відповідність використання природного ресурсу умовам попереднього дозволу.

Таким чином, «Історія суб'єкту природокористування» має базуватись на наступних принципах:

– відкритість та обмеженість інформації, зокрема:

а) інформація має бути відкритою для всіх верств суспільства, окрім інформації щодо комерційної таємниці суб'єкту природокористування;

б) відкритою є інформація щодо одержаного дозволу та його показників; обмеженою – внесення даних щодо обсягу використання природних рекреаційних ресурсів;

в) відкритою є інформація щодо виконання умов, правил та договору дозволу; обмеженим – внесення інформації щодо його виконання;

г) відкритість інформації для установ, що надають дозволи та інші адміністративні послуги для одержання дозволу на використання природних рекреаційних ресурсів;

– динамічність інформації: моніторинг виконання умов, правил та договору дозволу на використання природних рекреаційних ресурсів із заданою періодичністю на протязі терміну дії дозволу.

Відповідно до наданих принципів виокремимо суб'єкти дозвільної системи та їх права доступу до «Історії суб'єкту природокористування», розкриваючи їх можливості щодо внесення змін або отримання інформації. Отже, відповідно до рівня доступу до реєстру суб'єкти можна проранжувати наступним чином, від повного доступу до можливості тільки ознайомлюватися з дозвільними умовами: дозвільні центри => центри надання адміністративних послуг => екоінспекції та природно-ресурсні служби => громадські інспектори => фізичні та юридичні особи-підприємці => громадськість.

Структуру та архітектуру моніторингового документу пропонується складати таким чином, щоб показники діяльності суб'єкта економічної діяльності, використання природних

ресурсів, використовувані технології та ліміти мали розвиток в часі – коригувались та доповнювались.

За основу візуальної системи даних пропонується багат шарова кадастрова карта, яка виводить актуальну інформацію у вигляді кольорової інтерактивної мапи [3]. Відповідно до системного коду базового програмного продукту користувач зможе отримати інформацію про суб'єкт господарювання або джерело природних рекреаційних ресурсів, які його зацікавили на конкретній рекреаційній території. Кадастрові шари розподілятимуть між собою інформацію: перший шар – інформація про родовища (економічна, географічна, адміністративна, інституційна), другий шар – інформація про суб'єкти господарювання та їх діяльність.

Наступним кроком для встановлення взаємовпливу джерел природних рекреаційних ресурсів та підприємств-власників для прийняття найкращих управлінських рішень є накладання цих двох шарів і моделювання інформації. Необхідним аспектом, що сприятиме достовірності інформації про взаємовплив, є гідрологічні та атмосферні дані цієї території, зокрема: наявність підземних вод, водоносних горизонтів, роза вітрів території тощо. Цей функціонал також має бути прописаний у програмному забезпеченні у вигляді або окремого додаткового шару або системної моделі, яку можливо задіяти виставивши необхідні фільтри на кадастровому сегменті. Актуальність цих даних підтверджуватиметься відповідними поресурсними агенціями або їх територіальними філіями.

Враховавши вплив санітарних територій джерел природних рекреаційних ресурсів і суб'єктів господарювання, обсяг створених відходів, рівень антропогенного навантаження, кольоровим штрихуванням вказуватиметься насиченість асиміляційного потенціалу навколо родовищної зони, критичність вилучення природних ресурсів або їх відтворення. Для суб'єктів господарювання та джерел природних ресурсів розробляється певна класифікація, що буде покладена в основу розрізнення елементів, кожному пункту класифікації буде додатково

розроблена низка якісних станів, при взаємодії яких виводитиметься кольоровий індикатор, закладений при виробленому пулі можливих сценаріїв.

Така практична візуалізація дозвільної та економіко-екологічної інформації сприятиме кращому розумінню особами, які приймають управлінські рішення в сфері природокористування, доцільності провадження економічної діяльності суб'єктами господарювання на конкретній території, залучення інвестицій, а також як модельне обґрунтування для формування стратегічних документів щодо соціо-економіко-екологічного розвитку регіону або базису можливої реалізації інноваційно-інвестиційних проектів спільного впровадження. Відповідно до вимог законодавства щодо прозорості, зменшення рівня корупції та інклюзивності діяльності органів влади в сфері природокористування, «Історія суб'єкта природокористування» надасть можливість інтерактивно впливати на діяльність суб'єктів господарювання та враховувати соціо-економіко-екологічні інтереси розвитку території, а також вчасно реагувати на факти порушень дозвільних умов, екологічного законодавства тощо.

Література:

1. Мартієнко А.І., Хумарова Н.І. Економіка природокористування: адміністративне управління. Одеса : ІПРЕЕД НАНУ, 2017. 300 с.
2. Ільків Н.В. Дозвільне та договірне регулювання природокористування. Львів : ТзОВ «Галицька видавнича спілка, 2020. 255 с.
3. Публічна кадастрова карта. Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру: веб-сайт. URL: https://map.land.gov.ua/?cc=3461340.1719504707,6177585.367221659&z=6.5&l=pcm_nsd_i_ksp_1,pcm_nsd_i_wetlands,pcm_nsd_i_land_conservation,pcm_pzf,admin,kadastr&bl=ortho10k_all.